

Seitsmes vallalugu

Põgusalt vallaomavalitsuse maksudest

Vallomavalitsuse eelarve tulude osa moodustus maksudest, mida vallavalitsus võttis seaduse alusel ja ettenähtud korras. Vallomavalitsusel oli õigus võtta järgmisi makse: kogukonnamaksu, tööstusmaksu, aurumasinade ja mootorite maksu, jalgrattamaksu, paadimaksu, suvitajatemaksu, laada-ja turuplatsi maksu, kantseleimaksu, koertemaksu jne.

Maksude võtmine oli sätestatud seaduse või eriseadustega, nt oli eriseadusega korraldatud kinnisvaramaks, tulumaks, koertemaks, jahilubade maks jne. Maksu suuruse ja sissenõudmise korra määras kindlaks vallavolikogu.

Näiteid maksude liikidest ja määradest

Tööstusmaksu määramise näiteid

Vastavalt vallaseadusele võeti tööstusmaksu valla piires asuvatelt äri- ja tööstusettevõtetest, vaatamata sellele, kas nad kuulusid riigi ärimaksu alla. Maksu suuruse ja sissenõudmise korra määras kindlaks vallavolikogu, võttes aluseks ettevõtte eelmise aasta käibe. Paraku tuli seejuures näitena kasutada Koiola valla vastavaid allikmaterjale, mis olid loo autoril olemas, uuemaid, s.o 1939/40. aasta kohta valla eelarvesse määratud maksude allikmaterjale tal kasutamiseks ei olnud.

Näitena on toodud tööstusmaksu määramine 1937/38.aasta vallaeelarvesse tulude poolele.

I. Aurumasinad :

1. Himmaste masinaühisuse aurukatel (võimus 6 hobujõudu), töötab ühistule ja eraisikutele – maksumäär 12 krooni;
2. Mammaste masinaühisuse aurukatel (võimsus 6 hobujõudu), töötab ühistule ja eraisikutele – maksumäär 12 krooni;
3. Miiaste-Vanaküla masinaühisuse naftamootor (võimsus 10 hobujõudu), töötab ühistule ja eraisikutele – maksumäär 8 krooni;
4. Mammaste külas asuv Eduard Lutsu aurukatel (võimsus 6 hobujõudu), töötab eraisikutele – maksumäär 12 krooni;

II. Veskid:

1. Mammaste külas asuv Piho vesiveski; rentnik Osvald Lina (veskil 2 paari kive); jahvatab eraisikutele, eelmisel aasta sissetulek 1667 kr, maksumääraks arvata vaadeldavalt summalt 1,5%, seega 25 krooni;
2. Eoste külas asuv Jaan Adobergi vesiveski (2 paari kive ja tangumasin); jahvatab eraisikutele, eelmise aasta sissetulek 3334 krooni, maksumääraks arvestatud sellelt summalt 1,5%, seega 50 krooni;

III. Tööstused

1. Mammaste külas asuv Pikk & Maiste nahaparkimistööstus; töötab eraisikutele, töötleb klientide toormaterjali, eelmise aasta sissetulek 1500 krooni, maksumäär 2 % määrata sellelt summalt, seega 30 krooni;

2. Jaan Sandra laualõikus (saekaater) Eoste külas; eelmise aasta sissetulek 670 krooni, töötab eraisikutele; maksumäär 3% arvata sellelt summalt, mis teeb 20 krooni;
3. Meier Judeikini lauavabrik-saeveski (saekaater) Põlva raudteejaamas, ostab metsa ja puitu, mida töötleb ümber mitmesuguseks lauamaterjaliks; eelmise aasta sissetulek 49 000 krooni, millest arvata maksumääraks 0,3%, mis teeb maksu suuruseks 147 krooni;
4. Meier Judeikini laualõikus (saekaater ja seimerid) – teeb oma saeveskis teenustööd klientidele nende endi materjalist (igasugune sortiment vastavalt kliendi soovile) , millelt sai töötasu 200 krooni, vaadeldavalt summalt avatakse maksumääraks 3%, mis teeb maksu suuruseks 6 krooni;
5. Meier Judeikini metsaraie. M. Judeikin on ostnud Eoste külast David Raudsepalt tema talumetsast 800 krooni eest metsa. Sellelt summalt arvata maksumääraks 2%, mis teeb maksu suuruseks 16 krooni;
6. Osvald Haagi metsaraie. O. Haak on ostnud Vladimir Hacki käest metsa 13 500 krooni eest, millelt arvatakse maksumääraks 2%, mis teeb maksu suuruseks 270 krooni;
7. Osvald Haagi metsaraie. O. Haak on ostnud Eoste külast Eduard Kaha käest metsa 1000 krooni eest, millelt arvatakse maksumääraks 2%, seega tuleb maksu suuruseks 20 krooni.

Kokku oli tööstusmaksult saadava tulu suureks eelarvesse oli seega 509 krooni. Maksu tasumiseks määras vallavolikogu 2 tähtaega: I pool – 1. juuni; II pool – 1. detsember.

Jalgrattamaks

Vallvolikogu otsustas võtta igalt vallas registreeritud jalgrattalt aastamaksu 1 kroon, tähtajaks määrati 1. juuli. Jalgrattamaksu ei võeta kaitseliitlastele välja antud teenistusjalgratastelt, sest neid kasutatakse vallakodanike kaitse eesmärgil.

Koortemaks

Volikogu otsustas võtta igalt koeralt maksu 1 kroon; seejuures maksuvabaks loeti üks tarbekoer (selle koera all mõisteti majapidamises peetavat koera, kes täitis majavalvuri ülesannet). Linnukoeralt võetav aasta maksumäär oli 5 krooni, tuli tasuda 1. juuliks.

Isikumaks

Isikumaksu määras vallavolikogud nn liigitasu alusel.

1. liik – selle liigi alla arvati kõik 20 – 50-aastased naiskodanikud, kellel ei ole iseseisvat tulu, neid oli vallas 568 isikut, maksumääraks arvati isiku kohta 5 krooni, mis teeks tulu kokku 2840 krooni;
2. liik – kõik vähemad popsid, talusulased ja popsipojad, ka maapidajad, kellel on alla 10 puhtakasu rubla (*toonases Eesti Vabariigis hinnati maa puhtakasurublas, mis kajastas taimekasvatuse puhastulu 19./20. sajandi vahetuse hindades. Maal oli see ainsaks aluseks, mille järele määrati kõik maksud, nagu liikumata varanduse- [ehk kinnisvara], tulu- jne. maksud.*) ja kellel pole muud teenistust ja selle liigi alla kuuluvad kõik mehed vanusega 20 – 60 aastat ja naised vanusega 20 – 50 aastat; neid on kokku 235, maksumäär on 7.50 krooni, mis teeb tulu 1762 krooni;
3. liik – vaadeldavasse liiki kuuluksid kõik peremeeste pojad ja väiksemad kohapidajatest meeskodanikud vanuses 20 – 60 aastat ja naised vanuses 20 – 50 eluaastat; selle liigi alla

kuuluvaid maksjaid oleks kokku 152 inimest, maksumäär oleks 8 krooni isikult, mis teeks kokku 1216 krooni;

4. liik – vaadeldavasse liiki kuuluksid kõik väikemaapidajad, kelle maa puhtakasu rublade suurus on 10 – 25 rubla ja majanduslikult jõukamad käsitöölised – mehed vanuses 20 – 60 aastat ja naised vanuses 20 – 50 aastat, neid on vallas kokku 45 inimest, maksumäär oleks 9 krooni isikult, mis teeb kokku 405 krooni;

5. liik – taluperemehed ja maakasutajad, kelle maa puhtakasu rublade suuruseks on 25 – 50 rubla ning isikud, kelle tulu ulatub 360 – 500 kroonini aastas, vaadeldava liigi ala kuuluksid kõik mehed vanuses 20 – 60 aastat ja naised vanuses 20 – 50 aastat; neid on vallas 75 inimest, maksumäär oleks 10 krooni isikult, mis teeks tulu kokku 750 krooni;

6. liik – kõik taluperemehed ja naised, kes kasutavad maad, mille puhtakasu rublade suurus on 50 – 100 rubla ja peale nende ka veel vabakutselised ja palgasaajad, kelle aastatulu on 500 – 750 krooni, mehed vanuses 20 – 60 aastat ja naised vanuses 20 – 50 aastat; neid isikuid on vallas 71 ja neilt võetav maksumäär oleks 11 krooni, mis teeks tulu 781 krooni;

7. liik – kõik taluperemehed ja naised, kes talusid kasutavad, kus puhtakasu rublade suurus on 100 – 150 rubla, peale nende ka vabakutselised ja palgalised, kelle tulu on 750 – 1000 krooni; mehed vanuses 20 – 60 krooni ja naised vanuses 20 – 50 aastat; neid on vallas 34 inimest, maksumäär oleks 12 krooni isikult, mis teeks tulu 408 krooni;

8. liik – vaadeldava liigi alla kuuluksid kõik taluperemehed ja naised, kes talusid kasutavad, kelle talu puhtakasu rublade suurus on üle 150 rubla, peale nende ka kõik vabakutselised ja palgalised, kelle tulu ületab 1000 krooni; neid isikuid on vallas 34 inimest ja neilt võetav maksumäär oleks 15 krooni isikult, mis teeks tulu 510 krooni.

Seega oleks 1937/ 1938.eelarveaastal saadav tulu isikumaksust kokku 8670 krooni.

Rein Kaldma,

kodu- uurija, ERMi teeneline korrespondent